

Ammatillisen koulutuksen erityisen tuen arviointi – hyvät käytännöt

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) toteuttamassa ammatillisen koulutuksen erityisen tuen arviointihankkeessa koulutuksen järjestäjiltä kerättiin hyviä käytäntöjä. Järjestäjiä pyydettiin kuvaamaan toimintatapoja tai toimintamalleja, jotka on koettu hyödyllisiksi ja vaikuttaviksi erityisessä tuessa, ja joiden jakamisesta voisi olla hyötyä myös muille.

Koulutuksen järjestäjä	Hyvän käytännön kuvaus
Axxell Utbildning Ab	<ul style="list-style-type: none"> • Samarbetet mellan speciallärare och exmanehandledare, gemensamma möten för genomgång av studerande i gruppen, samarbetet vid uppgörande av planer för särskilt stöd. Halvvägsanalys - lärarna checkar studerandes förmåga att klara kursen då halva tiden av undervisningen gått. • Information om studerandens inlärningsförutsättningar och -svårigheter till lärare som undervisar dem. Informationen skrivs av studerande och examenshandledare tillsammans och texten godkänd av studerande. Lärare har tillgång till informationen bestämd tid, endast då studerande är med i en undervisningsgrupp. • Rutinbeskrivning och förfaringssätt som beskriver de olika processerna i planering och beslut. Tydlig ansvarsfördelning och tidsram. • Information till personalen på läroanstaltens intranetsidor. Bl.a. olika manualer hur göra praktiskt då man gör ansökningar, handlägger ärenden, fattar beslut eller gör upp planer.
Careeria Oy	<ul style="list-style-type: none"> • Avoin oppimisympäristö StudyO auttaa, ohjaa ja tukee. Mahdollistaa myös rauhallisemmassa tilassa työskentelyn. • Campus /tutkintokohtaiset erityisestä tuesta vastaavat opettajat (ERVAT). Jokaisella myös vastuualueensa: esim. lähtötasotestaukset, maahanmuuttajataustaiset, työpaikalla tapahtuva oppiminen, OPSOt, sisäinen koulutus.
Etelä-Savon Koulutus Oy	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteisten tutkinnon osien orientaatiopäivät: Jatkuvan haun opiskelijoiden yhteisten tutkinnon osien tunnistaminen saman periaatteen mukaisesti. Opiskelijat kaikki kerralla koolla ja yhteiset tutkinnon osat saadaan käyntiin heti opintojen alusta. Lähtötasokartoitusten hoitaminen kerralla. Erityisen tuen tarpeiden tunnistaminen ja jatkotoimenpiteet. Opiskelijoille perusinfopaketti oppilaitoksen toiminnasta ja kiinnittyminen opintoihin. • Pajat jatkuvan haun kautta tuleville opiskelijoille: Monilla opiskelijoilla yhteisten tutkinnon osien suorittaminen ei onnistu normiryhmissä. Mahdollistaa yksilöllisen ja joustavan polun erityisen tuen opiskelijoille ja oppisopimusopiskelijoille. Opiskelijoiden määrä kertoo tarpeesta. Monella opiskelijalla on haasteita erityisesti verkkokurssien kanssa. Maahanmuuttajataustaiset opiskelijat tarvitsevat tukea opintojen suorittamiseen.
Haapaveden Opiston kannatusyhdistys ry	<ul style="list-style-type: none"> • Erityistä tukea tarvitsevaa opiskelijaa tuetaan myös terveystalouteen hakeutumisessa ja hoitotyön suunnittelussa yhdessä viranomaisten kanssa. Käytännössä opiskelijahyvinvointikoordinaattori saattaa ja on tarvittaessa opiskelijan luvalla mukana eri palveluissa.

Helsinki Business College Oy	<ul style="list-style-type: none"> • Tarjotaan erilaisia oppimisympäristöjä erilaisille oppijoille: <ul style="list-style-type: none"> ○ Avoin oppimisympäristö: opiskelija voi suorittaa tutkinnon oman aikataulun mukaisesti. ○ Pop Up -toiminta kauppakeskuksessa: opiskelija voi suorittaa tutkinnon osia toiminnallisesti (yrityksen toimeksiannot ovat opinnollistettuja). ○ Projektiryhmä: pienryhmäopetus projektimaisesti.
Hengitysliitto ry	<ul style="list-style-type: none"> • RUORI-erityisen ja vaativan erityisen tuen arviointimenetelmä: <ul style="list-style-type: none"> ○ Mikä on RUORI? Peruskoulun jälkeinen jatko-opintojen suunnittelu on melkoinen haaste nuoren ihmisen elämässä, etenkin silloin, kun oppimiseen, terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyy joitakin rajoitteita. RUORI on Ammattiopisto Luovissa kehitetty, Maailman terveysjärjestön kansainväliseen *ICF-luokitukseen perustuva toiminta- ja opiskelukyvyyn arviointimenetelmä. Ruorin avulla koulutukseen hakija tai opiskelija voi yhdessä asiantuntijoiden kanssa arvioida ja kuvata opiskelutaitojaan, motivaatiotaan ja soveltuvuuttaan tiettyyn tutkintoon tai koulutukseen. Voimavarakeskeisessä arvioinnissa pohditaan yhdessä myös hakijan tai opiskelijan tuen tarvetta opinnoissa ja opintojen jälkeisessä työllistymisessä. Ruorin kehittämisessä on ollut keskeistä arviointimenetelmän asiakaslähtöisyys, helppokäyttöisyys sekä arviointikohteiden valinta niin, että arviointia voidaan toteuttaa oppimisympäristöissä opiskelijan kanssa yhdessä toimien. RUORI-arviointimenetelmä muodostuu neljästä osa-alueesta: 1. Voimavarat 2. Oppimis- ja työskentelyvalmiudet 3. Yhteistyötaidot 4. Arjen ja asumisen taidot. ○ Ketkä osallistuvat tuen tarpeen arviointiin? RUORI-arviointiin osallistuvat henkilöt sovitaan aina yhdessä. Opiskelija on keskeinen asiantuntija oman opiskelukykynsä kuvaamisessa ja arvioinnissa. Hänen lisäksi arviointiin voi osallistua opetus-, ohjaus- ja opiskeluhuollon henkilöstöä sekä hakijan tai opiskelijan omasta verkostosta sovitut henkilöt, kuten huoltajat tai vaikka peruskoulun oma opettaja. ○ Miten RUORI-arviointi toteutetaan? Ennen Ruori-arviointia valitaan käytettävät työkalut. Tietokoneella tai mobiilisti toteutettavassa arvioinnissa on omat verkkolomakkeet sekä itsearviointia että asiantuntijoiden laatimaa arviointia varten. Verkkolomakkeen vaihtoehdoista valitaan toiminta- ja opiskelukykyä parhaiten kuvaavat vaihtoehdot. Itsearviointiin voi tehdä myös pelaamalla RUORI-peliä, jossa opiskelukykyä ja erityisen tuen tarvetta arvioidaan pelillisessä ympäristössä tietokonetta, tablettia tai kännykkää käyttäen. Uusin Ruorin työkaluista on opetus- ja ohjaushenkilöstön käyttöön kehitetty VETOVOIMALA-korttipakka, jonka kuva- ja menetelmäkortteja käyttäen toimintakykyä voidaan arvioida ohjattavan kanssa keskustellen. ○ Missä arviointitietoa voidaan hyödyntää? Ruorin arviointitulokset käydään aina läpi ohjauskeskustelussa, jossa saadaan kokonaisvaltainen näkemys toimintakykyä edistävästä tekijöistä sekä tuen tarpeista, jotka tulee huomioida opintoja tai työllistymistä ajatellen. Ruori-arviointia voidaan toteuttaa myös opintojen aikana eri oppimisympäristöissä, kuten työpaikoilla. Tällöin opiskelijan toimintakykyä tukevat menetelmät ja palvelut voidaan räätälöidä kuhunkin oppimisympäristöön sopiviksi ja opiskelijan työllistymistavoitteita tukeviksi. Me Luovissa tarjoamme jokaiselle opiskelijalle oman väylän työhön ja hyvään elämään. Tartu sinäkin Ruoriin!

Hyria koulutus Oy	<ul style="list-style-type: none"> • Erityisopettajat kiinnitettiin YTO-pajoihin samanaikaisopetukseen. Tämä auttoi erityisesti siihen, että opiskelijoiden tuen tarve tunnistettiin ja tukitoimet aloitettiin mahdollisimman oikea-aikaisesti. On olemassa sellaista resurssia, joka mahdollistaa uusien toimintatapojen kehittämisen. Resurssi mahdollistui hankkeen kautta. Erityiseen tukeen liittyvät prosessit täsmennettiin siten, että toiminta on saman osaston ja erityisopettajien vastuulla. Näin erityisen tuen prosessit ja toiminta on tasalaatuista ja selkeää.
Hämeen ammatti-instituutti Oy	<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijan parasta-toimintamalli, jossa opiskelijaa tuetaan moniammatillisesti koko opiskeluajan huomioiden erityisen tuen tarve sekä muu "tavallinen" tuki.
Itä-Karjalan Kansanopisto-seura ry	<ul style="list-style-type: none"> • Erityistä tukea tarvitsevien tuominen esille eri tilaisuuksissa ja tapahtumissa, esiintymiset myös oppilaitoksen ulkopuolella, muuttavat omaa ja muiden suhtautumista erityistä tukea tarvitseviin kansalais-, yhteiskunta ja työelämässä.
Itä-Savon koulutuskunta-yhtymä	<ul style="list-style-type: none"> • Erityistä tuesta vastaavat opettajat aloilla -toimintamallia kokeiltu.
Jokilaaksojen koulutuskunta-yhtymä	<ul style="list-style-type: none"> • Oppimispajat kaikissa toimipisteissä. • 2–3 viikon työkokeilut.
Jyväskylän koulutuskunta-yhtymä Gradia	<ul style="list-style-type: none"> • Parityöskentely - erityisopettaja ja opiskeluavustaja. • Erityisen tuen henkilöstön yhteinen kehittäminen ja yhteiset tiimit. • Moniammatillisen yhteistyön sujuvuus. • Yhteisten tutkinnon osien tuen järjestämisen malli. • Opintojen etenemisen seurantakäytänteet ja ns. huoliprosessi. • Pajamainen työskentely koronavaikutusten tasoittamiseksi.
Jyväskylän kristillisen opiston säätiö sr	<ul style="list-style-type: none"> • Asuntolan tuki opintoihin. • Erityisen tuen kortti, jolla opiskelija voi sanoittaa tuen tarvettaan työpaikalla ja/tai opiskelijahuollon palveluissa. • Hyvinvointi-etävalmennus.
Jyväskylän Talouskoulu-yhdistys r.y.	<ul style="list-style-type: none"> • Työelämän kanssa tehty yhteistyö erityisen tuen suunnittelusta työelämässä oppimisen jaksoilla. Kuvattu julkaisussa Puheenvuoroja vaativasta erityisestä tuesta: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/355594/JAMKJULKAISUJA2932020_web.pdf?sequence=5&isAllowed=y s. 160–170.
Järviseudun Koulutuskunta-yhtymä	<ul style="list-style-type: none"> • Käytäntöpainotteinen pienryhmäopetus koronaepidemian aikana. Osa onnistui kuromaan rästejä hyvin kiinni ja sai yksilöllistä opetusta.
Kajaanin kaupunki	<ul style="list-style-type: none"> • Pitkään toiminut nivelvaiheen yhteistyö perusopetuksesta siirtyvien opiskelijoiden osalta: Sujuvat siirtymät on hyvä käytäntö.
Kemi-Tornionlaakson koulutuskunta-yhtymä Lappia	<ul style="list-style-type: none"> • Erityisen tuen prosessin keskitetty koordinointi toimii hyvin. • Keskitetty nivelvaiheen tiedonsiirto toimii hyvin.
Keski-Uudenmaan koulutuskunta-yhtymä	<ul style="list-style-type: none"> • Keudaattorimalli https://opiskelija.keuda.fi/opiskelijapalvelut/keudaattori-eli-tukipaja/ • Jatkuva haussa on joka kuukausi ohjauspäivät, johon hakijat kutsutaan: https://www.youtube.com/watch?v=Kjwie-IEPrI • Digitaaliset huoltajaillat yhteishaun tueksi, joissa esitellään erityisen tuen mahdollisuuksia Keudassa.

Korpisaaren Säätiö sr	<ul style="list-style-type: none"> Opettajien työtilaa kutsutaan "matalan kynnyksen" -paikaksi. Tällä tarkoitetaan, että aina löytyy apu, vaikka oma opettaja ei olisi paikalla. Samalla mahdollistetaan opiskelijan työskentely samassa solussa tuettuna.
Koulutuskeskus Salpaus - kuntayhtymä	<ul style="list-style-type: none"> Erityisen tuen toimintamalli: Koulutuskeskus Salpaukseen on perustettu Erityisen tuen ja opiskeluhyvinvoinnin tiimi, joka vastaa muun muassa erityisen tuen suunnittelusta, toteutuksesta ja kehittämisestä oppilaitostasoisesti opetusalapääällikkönsä johdolla. Lisäksi uudessa toimintamallissa on otettu käyttöön erityisopettajien työparityöskentely. Laaja-alaiset ja ammatilliset kokoaikaiset erityisopettajat työskentelevät työpareina heille nimetyillä koulutusaloilla sekä suunnittelevat yhdessä erityisen tuen toimintoihin liittyvän työn ja vastaavat sen toimivuudesta. Ammatilliset erityisopettajat voivat toimia millä tahansa koulutusallalla erityisen tuen tehtävissä, ei pelkästään omilla ammattialoillaan.
Kouvolan Aikuiskoulutus-säätiö sr	<ul style="list-style-type: none"> Hyvänä käytänteenä meillä toimii teoriaopetuksen taltioiminen verkkoon myöhemmin toistettavaksi ja kerrattavaksi.
Kouvolan kaupunki	<ul style="list-style-type: none"> KSAOssa on kehitetty työpaikkaohjaajakoulutukseen erityisen tuen osio: https://www.ksao.fi/wp-content/uploads/sites/7/2020/11/ERTUsalkku.pdf
Laajasalon opiston säätiö sr	<ul style="list-style-type: none"> Pieni oppilaitos mahdollistaa opiskelijan yksilöllisen ja henkilökohtaisen kohtaamisen ja tuen.
Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä	<ul style="list-style-type: none"> Opintoaloille on perustettu ammatillisia rästäpajoja, joissa erityisen tuen opiskelijat saavat tukea ammatillisten tutkinnon osien suorittamisessa. Erityisestä tuesta vastaaville opettajilla on kaikki toimipaikat kattavaa yhteistä ervatiimitoimintaa, jossa arvioidaan ja kehitetään erityisen tuen prosesseja.
Luksia, Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	<ul style="list-style-type: none"> Toimipisteiden erityisestä tuesta vastaavat opettajat. Aloilla on ammatillisen erityisopettajan koulutuksen suorittaneita opettajia. Yhteistyö opintoalojen kanssa toimii hyvin, opintoalalla nimetty erityisen tuen toimija. Ammatilliset ohjaajat opettajien työn tukena. Ammatilliset tukipajat. Ytojen tiistaipajat ja Osaamot. Digiosaamo.
Mercuria kauppaoppilaitos Oy	<ul style="list-style-type: none"> Mercurian "hyvä käytäntö" on opiskelijoiden aidosti yksilölliset opiskelupolut. Tämä on toteutettu Mercurian OTE-mallin avulla (oKampus=koulukampus, tKampus=työelämäkampus, eKampus=verkko-oppimiskampus). Oppimisympäristörakenne on toteutettu niin, että opiskelijat voivat ohjaajansa tuella valita aidosti sopivimman oppimisympäristön tiettyjen opintojen oppimiseen. Esim. eKampusellemme on toteutettu kaikkien ammatillisten ja yhteisten tutkinnonosien kaikki oppimateriaalit, tehtävät, ohjaus, videoneuvottelu jne. samalla formaatilla (sisältää AINA opettajan ohjausta). KAIKKI opettajat käyttävät aina samoja eKampus kursseja, joten opiskelijan on helppo opiskella kursseilla. Erityisen tuen opiskelijoille on kurssien sisällä omia räätälöityjä tapoja opiskella ja toteuttaa tehtäviä. Erityistä tukea saavat opiskelijat voivat omien erityisopettajiensa kanssa suunnitella ja toteuttaa aidosti yksilöllisiä opintoja, kun rakenteet ovat kunnossa.
Optima samkommun	<ul style="list-style-type: none"> Handbok inom särskilt stöd. Finns på vår hemsida: https://optimaedu.fi/media/flipbooks/Handbok_specialundervisning/4-5/ Vi har tydliga processer och styrdokument att följa.
Pohjois-Karjalan Koulutuskuntayhtymä	<ul style="list-style-type: none"> Opiskelun tuen ryhmien toiminta ennalta ehkäisevän opiskeluhuollon toimintatapojen suunnittelussa ja toteutuksessa. Joustavien ja avointen oppimisympäristöjen kehittäminen (pajat), joissa tarjotaan laaja-alaisesti tukea erilaisiin tarpeisiin kaikenlaisille opiskelijoille (nopeat/hitaat).

Pohjois-Savon Kansanopisto-seura r.y.	<ul style="list-style-type: none"> Näytön suunnittelupajat, jossa opettaja ohjaa näytön suunnittelua, "avaa/selittää" ammattitaitovaatimuksia ja arviointia, opiskelija saa kysellä rauhassa, pohtia ja suunnitella.
Raahen Koulutuskunta-yhtymä	<ul style="list-style-type: none"> Alueellinen nivelvaiheen yhteistyö perusopetuksen kanssa erittäin toimiva. Mukana yhteistyössä ovat kaikki alueen toisen asteen ja perusasteen toimijat. Yhteistyössä kehitetty nivelvaiheen tiedonsiirron lomake ja toimintamalli aikatauluineen on toimiva erityisopettajien ja opinto-ohjaajien välisessä yhteistyössä. Tiedonsiirto toteutuu yhteisesti sovittuna ajankohtana kaikkien koulutuksenjärjestäjien kesken. Käytäntö on osoittanut, että toimintamalli on tehokas ja aikaa säästävä.
Raahen Porvari- ja Kauppakoulu-rahasto sr	<ul style="list-style-type: none"> Asiaan sitoutuneet erityisopettajat ja opettajat. Pieni oppilaitos, opiskelijat integroitu onnistuneesti ryhmiin.
Raision Seudun Koulutuskunta-yhtymä	<ul style="list-style-type: none"> Erityisen tuen toteutumiseen työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa on panostettu: <ul style="list-style-type: none"> työpaikkaohjaajien perehdytyksessä on oma erityisen tuen osuus opiskelija ja vastuuopettaja käyvät etukäteen työpaikalla tutustumassa työpaikkaohjaajaan, työtehtäviin ja työpaikkaa (sisältäen, miten päästä kotoa työpaikalle). Kansainvälisen opiskelujakson mahdollistaminen erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille. Näissä yhteistyökumppanina ulkomailla työpaikka, johon erityistä tukea tarvitse opiskelija voi mennä sekä koulutuksen järjestäjältä panostus resursseihin, jotta opettaja voi olla ulkomailla koko jakson ajan tukemassa opiskelijaa sekä osaamisen hankkimisessa että arkielämässä (asuminen, ruoanlaitto, rahan käyttö, harrastukset ym.).
Rastor-instituutti ry	<ul style="list-style-type: none"> Koulutuksen ja ohjauksen toteutuksissa käytämme paljon videoita, jolloin opiskelijalle opittava asia havainnoidaan muutenkin kuin vain kirjallisilla materiaaleilla. Videoihin/tallenteisiin voi palata myöhemmin ja useaan kertaan, joka helpottaa oppimista sekä havainnollistamista.
Rovalan Setlementti ry	<ul style="list-style-type: none"> Meiltä lähtee yksi opettaja muutaman erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan mukana työpaikoille ohjaamaan heitä työelämäjaksoilla.
Salon Seudun Koulutuskunta-yhtymä	<ul style="list-style-type: none"> Matriisin erityisopettajat vastaavat erityisen tuen suunnitelmista (tekeminen, päivittäminen) ja ovat pelkästään keskittyneet erityisopiskelijoiden tuen antamiseen. Lisäksi he vastaavat yhdessä erityisopetuksen kehittämisestä ja arvioinnista ja toimivat erityisopetuksen asiantuntijoina.
SASKY koulutuskunta-yhtymä	<ul style="list-style-type: none"> Erityisen tuen asiantuntija oppilaitoksissa, joka antaa opetus- ja ohjaushenkilöstölle tukea erityisen tuen tarvitsijoiden kohtaamisessa, opetuksessa ja ohjaamisessa.
Savon Koulutuskunta-yhtymä	<ul style="list-style-type: none"> Yto –pajat erityistä tukea tarvitseville (myös maahanmuuttajille). Pajatoiminta, johon opiskelija voi tulla ohjatusti opiskelemaan sitä asiaa, jossa hänellä on haasteita tai jossa hän on jäänyt opinnoista jälkeen. Työelämäjaksoiden räätälöinti erityisen tuen opiskelijoille
Suomen Diakoniaopisto - SDO Oy	<ul style="list-style-type: none"> Jokaiselta kampukselta ja koulutusosalta vastaavat erityisopettajat muodostavat työryhmän, joka tiiviisti kokoontuu ja yhdessä edistää koko oppilaitostasaisen erityisen tuen käytäntöjä, kuuntelee henkilöstöä, kenttää ja on ajanhermolla. Erityistä tukea kehitetään alakohtaisesti ja oppilaitostasoisesti ja työryhmän toimintaa ohjaa erityisestä tuesta vastaava johtaja.

Suomen Nuoriso-Opiston kannatusyhdistys ry	<ul style="list-style-type: none"> • Oppimisklinikka erityistä tukea tarvitsevien tukemiseen kerran viikossa, tehtävien tekemiseen, näyttösuunnitelman tekemiseen ja opiskelutekniikoiden vahvistamiseen. • Työelämässä oppimisen aikana näyttösuunnitelmaklinikat ennen osaamisen osoittamista, jossa tuetaan mm. näyttösuunnitelman tekemisessä.
Suupohjan Koulutuskuntayhtymä	<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijahuoltoryhmän säännölliset viikoittaiset palaverit, jossa asiantuntijoiden toimesta (2 opoa, opisk.terv.hoitaja, kuraattori, erityisopettaja) käsitellään mm. erityisoppilaiden asiat/tarpeet/erityisopetuksen toteutus.
Svenska Framtidsskolan i Helsingfors-regionen Ab	<ul style="list-style-type: none"> • Vi gör en omfattande kartläggning bland studerande om tidigare behov av stöd vid inledande av studierna.
Turun kaupunki	<ul style="list-style-type: none"> • Erityisen tuen opettajien määrä kasvatettu, saatavilla joka koulutalossa - yhteistyö tiivistä opettajien ja muun henkilöstön kanssa. • Erityisen tuen opettajat muodostavat oman poikkialaisen tiimin, jossa kehittävät toimintaa, jakavat osaamista. • Eri aloilla toteutettu pienryhmäopetusta, saaneet lisätukea mm. kaksoisopettajan tai -ohjaajan kanssa.
Turun kristillisen opiston säätiö sr	<ul style="list-style-type: none"> • Tehostettu työpaikkaohjaus, "luotto-ohjaajat", joilla on erityistä osaamista ja joille maksetaan ohjauksesta erillinen palkkio.
Vaasan kaupunki	<ul style="list-style-type: none"> • Vankilaopetus: <ul style="list-style-type: none"> ○ Vamia tekee tiivistä yhteistyötä Vaasan vankilan kanssa. Vamia tarjoaa puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan perustutkintoa sekä kone- ja tuotantotalouden perustutkintoa vankilaopetuksena. Kaikille uusille opiskelijoille tehdään matematiikan lähtötasotesti, lukitesti ja tarvittaessa erityisen tuen suunnitelma. Ammatilliset tutkinnot osat ja joitakin yhteisiä aineita opiskellaan vankilalla ja Vamiolla on siellä esim. kone- ja tuotantotaloudessa täysipäiväinen ammatillinen vankilaopettaja, joka tekee tiivistä yhteistyötä vankilaopetukseen nimetyn erityisopettajan kanssa. Vangin vapauduttua tai päästyä koevapauteen, opinnot jatkuvat Vamian tiloissa ja tällöin opiskellaan myös yhteiset tutkinnon osat. Tutun erityisopettajan olemassaolo ja tuki tässä siirtymävaiheessa on tärkeää. Vankilaopetuksesta on saatu erittäin hyviä tuloksia ja yhteistyö vankilan kanssa toimii erinomaisesti. • Vamia-Boost: <ul style="list-style-type: none"> ○ Vamia-Boost on matalan kynnyksen pajatoimintaa kaikille opiskelijoille. Vamiolle on pyritty rakentamaan yhteisiä linjauksia Boostien toteuttamiseen, toki eri koulutusalojen tarpeet huomioiden. Oppilaitokselle on palkattu pedagoginen kehittäjä, joka koordinoi Boostien kehittämistä yhdessä osastoille nimettyjen kehittämisryhmien kanssa. Yto-Boosteissa voi saada tukea yhteisten aineiden opiskeluun, tehdä rästitehtäviä, kokeita, valmistautua kokeisiin, suorittaa liikuntaa yms. Yto-boosteja pitävät lähinnä yto-opettajat, mukana on usein myös erityisopettaja, joka poimii tukea tarvitsevia opiskelijoita omaan opetukseensa. Yto-boosteille on pyritty raivaamaan tilaa lukujärjestyksiin yhtenä iltapäivänä viikossa, erityisesti nyt kun opiskelijoilla on paljon tekemättömiä tehtäviä ja kokeita, on tämä ollut hyvä ratkaisu. Taito-Boosteissa voi ammatillisen opettajan hyvin yksilöllisessä ohjauksessa tehdä poissaolojen vuoksi rästiin jääneitä harjoituksia, saada tukea ja uskallusta lähteä harjoittelemaan vaikeaksi kokemiaan asioita, trenata ohjatusti esim. Taitaja-kisoja varten. yms. Taito-Boostit ovat osastokohtaisesti aikataulutettuja. VamiaGuide -Boostissa voi käydä

	<p>boostaamassa esim. CV:tä ja tekemässä työnhakuja. OPVA-boostissa voi käydä vahvistamassa oppimisvalmiuksia ja OPSO-boost on tarkoitettu oppisopimusopiskelijoille. Boosteja kehitetään jatkuvasti osastojen tarpeiden mukaan. Nyt on suunnitteilla esim. Vamia Power, joka tarjoaa ryhmämuotoista tukea arjen ja opintojen solmukohtiin sote-alan opiskelijoille.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartturi: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kartturi on Vaasan kaupungin nuorisotoimen järjestämää tukea 15–28-vuotiaille nuorille. Kartturi toimii Vamian tiloissa ja siellä työskentelee kaksi yksilövalmentajaa, joiden kanssa Vamian erityisopettajat, kuraattorit ja opot toimivat tiiviissä yhteistyössä. Kartturi tarjoaa tukea opintoihin ja työelämään liittyvissä asioissa. Kartturissa saa tukea mm. kurssien ja tehtävien suorittamisessa, työ- ja harjoittelupaikan etsimisessä ja elämänhallintaan liittyvissä kysymyksissä. Kartturissa voit käydä myös kertaluontoisissa asioissa. Kartturi toimii erinomaisena yhteistyökumppanina erityisesti silloin kun opiskelija ei käy koulua, tuntee olevansa väärällä alalla, elämässä on kriisejä, vuorokausirytmä on sekaisin, luokkaan ei uskalla syystä tai toisesta mennä, mielenterveysongelmat vaikeuttavat etenemistä tms. Opiskelija voi siirtyä Kartturiin harjoittelemaan esim. normaalia päivärytmiä, saada siellä tukea elämänhallintaan, käydä tutustumassa eri koulutuksiin ja tehdä omien edellytystensä ja voimiensa mukaisesti ohjatusti esim. yhteisten aineiden puuttuvia tehtäviä. Myös Taito-Boostia voidaan sijoittaa Kartturin toimintaan niin, että opiskelija käy harjoittelemassa oman alansa ammatillisia työtehtäviä tai tutustumassa jonkin toisen alan käytäntöön Boost-opettajan kanssa. Kartturi toimii hyvänä aikalisänä niille opiskelijoille, joilla opinnot syystä tai toisesta eivät etene suunnitellusti. Keskusteluapu, kodinomaisempi ympäristö aamukahveineen ja henkilökohtaisempi tiivis ohjaus auttavat usein ratkomaan oman elämän ongelmakohtia ja motivoitumaan uudelleen opiskeluun. Lisäksi mahdollisuus erityisopettajien tuella edistää opintoja Kartturi-jakson aikana ei tipauta opiskelijaa kokonaan ulos opinnoistaan.
Valkeakosken seudun koulutuskunta-yhtymä	<ul style="list-style-type: none"> • Ervatoiminta: <ul style="list-style-type: none"> ○ Aloilla on erityisen tuen asioista vastaava opettaja, jolla yleensä on ammatillisen opettajan kelpoisuuden lisäksi myös erityisopettajan koulutus. Erva-opettaja tukee muita opettajia erityisen tuen suunnitelman toteuttamisessa.
Vantaan kaupunki	<ul style="list-style-type: none"> • Samanaikaisopetus, jossa erityisen tuen tai OPVA:n opettaja ja ammatillisen tutkinnonosan opettaja opettavat ja suunnittelevat opetuksen yhdessä.
Ylä-Savon koulutuskunta-yhtymä	<ul style="list-style-type: none"> • ERY-pajat YTO-opinnoissa, jossa opiskelija saa yksilöllistäkin ohjausta tarvittaessa. • ERY-ammattipajat, jossa pienryhmäopetusta esim. eläinten hoidon eri työtehtävissä.